

zhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglaš: Prostor 1 mm x
55 mm po K 150. Uradni
razglaš, poslano ter no-
tice isti prostor K 2—,
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasiło jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti all
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 288, za pol
leta K 144, za četrt leto
K 72, za mesec K 24.
Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Telegrami.

BOJ ZA KRALJEVE NAMESTNIKE

Beograd, 5. jul. (ZNU) Sedaj je najaktualnejše vprašanje spopolnitve mest pokrajinskih namestnikov. Kakor znano, so vsi predsedniki pokrajinskih vlad podali demisijo, ker imajo po določilih ustave nastopiti likvidacija dosedanjih pokrajinskih uprav. Sedaj je potrebno, da se postavijo namestniki, ki bodo izvedli likvidacijo pokrajin. Glede imenovanja teh namestnikov se še vršijo pogajanja. Vlada se je na zadnji seji bavila s tem vprašanjem, ni pa še storila nobenega sklepa. Verjetno je, da bo sta v Sarajevu in Splitu ostala dr. Gjurgjevič in dr. Desnica. V Ljubljani pa sta kandidata za namestnika dr. Baltić in g. Ivan Hribar. Za Zagreb se oseba za namestnika še ni omenjala, govori pa se z ene strani o dr. Teodorju Bošnjaku, na drugi strani pa o Antonu pl. Mihaloviču. Zaradi bolezni g. Pašića bodo o tem vprašanju razpravljali po njegovem ozdravljenju.

Beograd, 6. jul. Včeraj bi se imela vršiti seja ministrskega sveta, pa se je vršila radi bolezni ministrskega predsednika samo konferenca. Danes se je malo razpravljalo o vprašanju pokrajinskih namestnikov. Pašić je predlagal za namestnika v Ljubljani Ivana Hribarja. V Sarajevu ostane Gjurgjevič, v Splitu pa dr. Desnica.

Namestnik v Ljubljani postane menda res nekdanji ljubljanski župan, sedaj poslanik v Pragi, gospod Ivan Hribar. Hribar nam je precej dobro znan kot avtokrat in velik sovražnik delavskih organizacij. Socialnega čuva v zmislu modernega časa sploh nima. Zdi se nam, da ga tudi v Belgradu ne poznajo s prave strani.

PRORAČUN DRŽAVE SHS ZA LETO 1921.

Beograd, 6. jul. Proračun za leto 1920/21 je tiskan in dostavljen narodni skupščini. Izdatki znašajo 2.757.393,481 din. in 4.947.852,250, dohodki pa 1.954.456,469 dinarjev in 7.718 milijonov 885.319 kron.

HADŽIĆ DEMISIJONIRA.

Beograd, 6. jul. Kakor trdijo, bo vojni minister general Hadžić demisioniral, nakar bo postal adjutant regenta ali pa se bo vrnil na svoje prejšnje mesto poveljnika armije v Zagrebu. Vojni minister bi postal general Zerevič.

DR. VOŠNJAK — POSLANIK V PRAGI.

Beograd, 6. jul. Ker bo poslanik Ivan Hribar imenovan za kraljevega namestnika v Ljubljani, bo postal poslanik v Pragi dr. Bogumil Vošnjak.

FAŠISTI RAZSAJAJO DALJE.

LDU Rim, 5. julija. Socijalisti so sklicali za sredo skupščino kot manifestacijo za pravice proletariata. Fašisti so napovedali protimanifestacijo. Vlada je obe skupščini prepovedala.

LDU Vicenza, 5. julija. Delavske organizacije so proglasile splošno stavko, ker sta bila tukaj ubita dva komunista.

LDU Genua, 6. julija. V Sestri Ponente so fašisti napadli spreved, ki je spremljal na pokopališču ubite komuniste. Vojaštvo je napravilo red s streljanimi. Število mrtvih in ranjenih še ni znano. Fašisti so nato porušili Delavski dom.

MALA ANTANTA ZOPER KEMALISTE.

London, 6. julija. Kakor poroča "Daily Mail", so angleški oficijelni krogi absolutno zoper vsak poizkus, pomagati kemalistom v Carigradu.

Kakor javlja omenjeni list, da bo Italija, Romunija, Čehoslovaška in Jugoslavija sklenili dogovor, da nastopijo zoper Bolgarijo, ako bi v Traciji sodelovala s Turki.

DOGODKI V GORNJI ŠLEZIJ.

LDU Berlin, 6. julija. Po vesti »Berliner Tagblatt« je bilo vsled dogodkov v Bytomu zaprtih več nadaljnjih talcev, večinoma voditelji nemških strank iz strokovnih organizacij.

LDU Bytom, 5. julija. Noč je v splošnem mirno potekla. Vsled ostrejšega obsejane stanja je vsak promet od 6. zvečer do 4. zjutraj prepovedan. Nihče ne sme zapustiti mesta. Pri včerajšnjih dogodkih v novi vojašnici je bil usmrčen francoski poveljnik bataljona. Dobil je strel v glavo. En francoski vojak je mrtev. Na nemški strani so bili 4 mrtvi. Število ranjencev še ni znano. Nemške stranke in strokovne organizacije so izdale proglas na prebivalstvo z nujnim svarilom, naj ohranijo mir in opustijo vse, kar bi moglo škodovati nemški stvari.

IZ RUSIJE.

LDU Moskva, 5. julija. »Vestnik« označuje vest iz Helsingfors, da se bodo v Rusiji mobilizirali vsi moški, tudi 48letni, in da se zbirajo

množestvinske čete ob polski meji, kot izmišljotino.

LDU Moskva, 6. julija. V Petrogradu so dospeli številni zastopniki inozemskih tvež, da se informirajo o pogojih glede dobavitve koncesij.

LDU Moskva, 6. julija. V Volinjo so dospeli zastopniki poljskih tvež, da pričenejo izmenjavo blaga med Rusijo in Poljsko.

LDU Moskva, 6. julija. Do 26. junija je bilo na ozemlju republike 8206 primerov kolere. Naiveč primerov je bilo v Rostovu, na ozemlju Volge, v Voronežu in Orlu.

DOGODKI V MALI AZIJI.

LDU Rim, 6. julija. Iz Angore poročajo, da napredujejo Turki napred Sabandji in preganjajo Orke, ki beže proti jugu.

LDU Angora, 6. julija. Turško frontno poročilo od 5. t. m.: V okolici Bagcedžika se vršijo hudi boji. Na drugih frontah vlada mir.

LDU Carigrad, 6. julija. Kakor se govori, se nahaja grška armada, ki stoji pri Brusi, v razsulu.

LDU London, 6. julija. Listu »Times« prihajajo iz Carigrada jako resna poročila. Zdi se, da bo potrebno podvzeti mednarodne ukrepe, da se obvaruje svoboda morskih ožin. V tem slučaju je treba računati, da nastopi angleška mornarica.

Strokovne in gospodarske organizacije v Italiji.

Mislím, da bo gotovo zanimalo slovanske delavce, če vam podam nekaj števil o strokovnih in gospodarskih organizacijah v Italiji. Delavsko gibanje v Italiji je širšemu svetu premalo znano. Iz Italije se navadno poroča le, o političnih smerih; o moči in delu delavskih organizacij pa le malo in še to zelo površno.

V Italiji obstoje štiri vrste organizacij; te so: Splošna delavska zveza, (Confederazione generale del lavoro) ki ima zvezo z našo socialistično stranko; Sindikalistična zveza (Unione sindacale). Klerikalna delavska zveza in sedaj se je ustanovila še fašistovska.

Naša Splošna delavska zveza je najmočnejša med vsemi in presega vse ostale. Za našo pride klerikalna in potem sindikalistična zveza. Splošna delavska zveza je sestavljena iz centralnih strokovnih zvez iz Delavskih zbornic.

Koncem I. 1920. je imela naša zveza 2.320.163 članov in sicer 1.888.652 jih pripada k centralnim zvezam in 438.511 pa k Delavskim zbornicam.

Od centralnih zvez je najmočnejša zveza Kmečkih delavcev, ki šteje 760.000 članov; za njo pride zveza stavbniških delavcev s 176.426, kovinarjev s 160.200, tekstilnih delavcev s 144.704, kmetičnih s 51.000 in privatnih nastaviteljev s 40.773 članov. Za njim pridejo vse ostale zveze, ki imajo manj kot 40.000 članov.

Vseh zvez, ki pripadejo k naši S. D. Z. je 60.

Omeniti moram še, da zveza železničarjev ne pripada ne k naši, ne k nobeni drugi splošni zvezi, marveč je nevtralna napram vsem. Kongres železničarjev, ki se bo vršil te dni, bo razpravljal opristo pu k naši zvezi. Kakšen bo sklep, še ne vemo.

Zveza pomorskih delavcev je bila med vojno izključena iz naše S. D. Z. radi svojega nacionalističnega naziranja. Sedaj je zopet zaprosila za vstop v Zvezo — in se pričakuje, da bo sprejeta, ker je v zadnjem času zelo izpremenila svoje naziranje. Ako bodo v S. D. Z. včlanjene še železničarji in pomorska zveza bo S. D. Z. veliko pridobila na moči in uplivu... Že danes je naša zveza tista, ki vodi vsa važna delavska gibanja v Italiji. Tudi strokovne zveze, ki so izven nje, se ob

vsakem gibanju zatečejo k njej za moralno podporo.

Finančno S. D. Z. ni močna, kakor niso močne tudi strokovne zveze, ker so bili prispevki do zadnjega časa zelo nizki. Ali tudi v tem oziru gre na bolje. S. D. Z. ima pakt s socialistično stranko. To se pravi, da se mora v vseh važnejših in splošnih vprašanjih dogovoriti nastopiti ter sedrugi drugega podpirati. Če je gibanje eminentno gospodarskega značaja, ga vodi S. D. Z., če je obratno, pa socialistična stranka. V obeh slučajih se morajo organizacije medsebojno podpirati.

Kar se tiče razdora med socialisti in komunisti, ni za S. D. Z. imelo nobenih posledic, ker so se komunisti izjavili za enotnost strokovnih organizacij. V organizacijah se bje boj le za to, kdo dobi v roke vodstvo posameznih strokovnih zvez in sindikatov. Epi in drugi se morajo seveda držati sklepov občnih zborov. Razlika je le ta, da tam, kjer zmagajo komunisti (je sicer zelo malo takih krajev, razen Julijske Benečije), nastaviijo svoje tajnike in nastavitelje, dočim socialisti nastavljajo le sodruge, ki so najbolj sposobni brez ozira na politično tendenco. (Če bi se komunisti v Jugoslaviji ravnali po tem načinu, bi danes ne imeli toliko organizacij razbitih in delavstvo zmedeno.)

Poleg strokovnih imamo v Italiji jako razvite združne organizacije, bodisi konsumne, produktivne in kmečke. O teh vam v priliki podam jasno sliko. Za danes se hočem omejiti le na važnejše gospodarske organizacije v Julijski Benečiji.

Naše tržaške delavske zadruga štejejo danes 40.172 članov. Skladišč imajo danes 76 razpršenih od Opatijske do Solkana. Naše zadruga se pečajo z vsem, kar spada v to stroko in kar konsument rabi v svoji hiši — bodisi živež, obleka in posoda od najpreprostejših do najfinejših vrst. Zadruga imajo tudi svoj kmečki oddelek, ki se peča samo s kmečkim zadevami. Zadruga so otvorile svoj vaitensko šolo, izdajajo svoj list v slovenskem in italijanskem jeziku. Prodaje je bilo v vseh naših skladiščih od januarja do konca maja t. l. za 44.382.376.— lir. Hranilni oddelek ima koncem maja 5.935.439.— lir hranilnih vlog.

Podpor bolnim članom, ter udovam in sirotam, se izplača okrog 20 tosoč lir na mesec.

Poleg konsumnih zadrug imamo tudi produktivne zadruga — in največji sta kovinarska in stavbinska.

Kovinarska se bavi samo z večjim deli, in daji je še mlada, se jako lepo razvija ter ima že danes vpisanih nad 200 delavcev.

Se lepše in naravnost krasno se razvija Stavbinska zadruga za Julijsko Benečijo, ki je bila ustanovljena leta 1919, po inicijativi strokovne organizacije. Čisto delavska je ta ustanova in šteje danes približno 3000 članov. Zadruga se je v tem kratkem času vžlic vsem težkočam in zaprekam lepo razvila in si pridobila ugled.

Naša zadruga je danes ne samo največje podjetje v Julijski Benečiji, temveč tudi sploh v Italiji. Sposobna je prevzeti in točno izvršiti največja stavbinska dela — kakor palače, mostove, železnice, vodovode itd.

Ima tudi pomorski oddelek, v katerem izdeluje betonske ladje vlačilce in »doke«. Minulo nedeljo je bil izpuščen v morje največji betonski plavalčič »dok« na svetu, v katerem se lahko dela in popravlja največje parnike.

Proti stalni vojski, za narodno milico.

Govor poslanca sodruga Josipa Kopača za 51. rednem sestanku ustavotvorne skupščine.

(Konec.)

Predvsem sem jaz tega mnenja, da je treba sedaj, ko delamo ustavo, določiti v ustavi, da se uvede milica mesto stalne vojske. Vi bodete morda rekli, da sem jaz zaljubljen v milico. Menda ni tako. Toda jaz sem prepričan, da bo domovina čisto gotovo po milici uspešneje branjena nego po stalni armadi; na drugi strani bodete pa videli, da bomo prihranili velik del našega premoženja, ki ga sedaj tako neplodno izdajemo. (Medklic: »Neka ovo prvo čine velike države, pa čemo onda i mi.«)

Kopač: Zakaj pa boste velike države samo v tem oziru posnemali? Zakaj jih ne posnemate tudi v drugih zadevah? (Medklic: »Bojimo se, da v slučaju opasnosti neče milicija uspeti.«)

Kopač: Ako bodete dolgo imeli takšno diplomacijo kakor sedaj, bodete kmalu imeli zopet spletakarje; saj veliko tak ne manjka več.

Ako pogledamo dalje tudi na sistem v vojski sami, čujemo razne pritožbe od naših vojakov, ki — po pravici povedano — tvorijo zelo žalostno poglavje. Z vojakom se postopa na način, kakor bi se ne smelo postopati. Tu se jasno vidi, da se čuti vojska kot država v državi. Sicer bi ne bilo mogoče, da bi se tako postopalo. Ako morajo ljudje gledati za kazen v solnce, tako da so potem bolni in ležijo v bolnišnicah, ako se razne take kazni uvajajo kot navaden kazni in se potem vojak še pretepa, se lahko misli, s kakim ponosom gre vojak branit domovino, v kateri dobi batine mesto kruha.

Po mojem mnenju bilo veliko bolj pametno, da v slučaju, če se že ne morete odločiti za milico, vsaj ublažite sistem revnemu človeku, ki tam upravlja službo, trpljenje, ki ga ima pri vojski. Koliko je delavcev, ki preklinjajo dan, ko morajo iti k vojakom! Zakaj? Zato ker vedo vnaprej, da ves čas, ki ga bodo prebili pri vojaštvu, ne bo nič drugega nego dolga veriga trpljenja, dostikrat čisto nepotrebnega trpljenja.

Gospodje poslanci! Ako vidite ubogega delavca, ki se je preoblekel iz civilne obleke v vojaško obleko, potem mu le pogledajte v obraz in govorite z njim, pa bodete videli znake njegovega trpljenja: duševnega, moralnega in fizičnega. Saj človek kot vojak nima nikjer nikake zaslonbe. Vse pritožbe so izključene.

Pravijo: »saj se vojak lahko pritoži«. Res, lahko se pritoži — toda gorje tistemu, ki se pritoži! Vi sami veste, ki ste bili pri vojakih, kakor sem bil jaz, da se pritožba skoro nikdar ni sprejela. Če se je pa sprejela in se je kdo ojmual ter je izstopil, potem gorje tistemu! Toliko šikan je moral prenesti, da si je za bodoče vsak premislil in je rajši trpel ter čakal trenutka, da pri-

Zadruga ima svojo centralo v Trstu in svoje sekcije po vsej Julijski Benečiji. Pri zadrugi je danes vpisanih nad 2000 stavbniških delavcev in 120 uradnikov. To število se bo prihodnje mesece podvojilo, ker je zadruga dobila ogromna naročila za sezidanje porušenihi hiš na Krasu in na Goriškem. Hišni posestniki dajo najrajši naši zadrugi zidanje svoje hiše, ker je najsolidnejša. Zadruga ima 6 lastnih mizarških delavnic, tri s stroji in tri navadne. Ima 4 kovaške, mehanične in električne delavnice, kakor tudi izborni tehnični urad, v katerem so izborni inženirji in tehniki.

V letu 1920. je zadruga kljub vsem težkočam od strani vlade in privatnikov napravila za 26 milijonov lir dela. V tekočem letu kakor kaže, bo napravila za okroglo 100 milijonov dela.

Ta naša zadruga je v ponos vsem italijanskim in slovenskim stavbniškim delavcem. Ona skrbi za moralni in materialni blagor svojih članov. Napravila bo še veliko več, če jo bodo delavci vztrajno podpirali. Nje namen je, odpraviti vse privatne podjetnike — in na njih mesto postaviti delavce-producente — v korist splošnosti.

I. O.

de proč. Če bo pa vsakdo v narodu čutil potrebo, da brani domovino, kadar je v nevarnosti, bo vlada čisto drugo navdušenje za obrambo države, kakor je navdušenje za tisti martirij (tisto mučenštvo), ki ga mora vojak prenašati v vojašnicah.

Gospodje poslanci! Naj izpregovorim še nekaj besed o vojaških sodiščih. Vi poznate naša civilna sodišča, da se tam lahko vsak zagovarja. Kaj pa je vojaško sodišče? Tam nimaš zagovornika. Tožnik in sodnik je takorekoč v eni osebi. Javnost po navadi ne ve o tem ničesar. Vojsna sodišča so nekaj zastarelega in država, ki hoče biti demokratična, mora vojna sodišča odpraviti in jih nadomestiti s civilnimi sodišči. Če je navaden državljani kaj zgrešil proti kazenskemu zakonu, se postavi pred sodišče. Zakaj mora imeti vojaštvo svoja posebna sodišča? Zato, da se tam sodi dostikrat tako, kakor hočejo razne klike.

V drugih državah kjer obstoja milica gre vojak, ko je slekel svojo suknjo in puštil orožje v vojašnici, naravnost na voišče, enako kakor vsi drugi državljani. Pri nas so pa vojski izgubili svoje državljanske pravice, daj imajo starost za aktivno vojno pravico, ne morejo iti voliti, ker nosijo vojaško obleko. Tega v drugih modernih državah ni.

Četudi abstrahiram od vseh teh kizmi in muk, ki jih morajo naši vojski pretrpeti, moramo vendar konstatirati, da je absolutno nemogoče, da vzdržuje mala država kakor smo mi stalno armado. Po vojni stoji na vseh koncih in krajih takorekoč ruševine; vse je treba zopet sezidati, postaviti zopet v red, da bo država mogla funkcionirati. Vi ste slišali od govorikov iz Zemljoradniškega kluba, kako gorostasne so razmere na setu in kako težko je življenje kmetov. Vi ste slišali v raznih debatah in diskusijah, kako se godi delavcem. Po mestih, da draginja povsod tako raste, da delavci in kmetje ne morejo izhajati, ker delavci na deželi in delavci v mestu tako malo zaslužijo. Toda Vi niste sposobni in ne morete biti sposobni, da bi to zlo draginjo odpravili, ker jo ustvarjate sami s tem, da izmečete državna sredstva za tako nepotrebne in neplodne stvari, kakor je stalna armada.

Ker naši predlogi niso bili sprejeti, bomo prisiljeni, da glasujemo proti temu oddelku, in sicer ne radi tega, ker smo v opoziciji, kakor si marsikdo predstavlja, da glasujemo proti ustavnemu načrtu samo radi tega, da pokažemo, da smo v opoziciji — ampak radi tega, ker vidimo, da se državno premoženje troši tiavendan in da bi se čisto lahko prihranilo mnogo denarja.

ako se ta stvar nekoliko preuredi. Mi lahko spravimo na produktivno delo vrsto delavstva, ki je danes obsojeno, da sedi neproduktivno po vojašnicah. To delo bi imelo nekaj koristi; tako pa nimate drugega, nego mi trošimo po nepotrebnem denar, ki ga primanjkuje na vseh koncih in krajih in ki bi ga potrebovali mnogo bolj drugod nego tu.

Poleti ima kmet polno dela na polju; njegov sin pa, ki bi moral pri delu pomagati, mora iti na orožne vaje, in sicer do stokrat baš takrat, ko je na kmetih največ dela. Tako mora še tisto malo delavcev na deželi zgrabiti za puško; mesto da bi kmeti fanti delali kaj pametnega in koristnega, pa mora prebiti pri vojakih tisti grozni čas, na katerega se vsak z žalostjo spominja.

Mi bomo glasovali proti temu oddelku. Izpremenili itak ne bode nič, ker vem že vnaprej, da se je vladna večina zaklela, da mora vse sprejeti in Bausch und Bogen. Vse, kar mi predlagamo, ima samo ta pomen, da Vas opozarjamo; kajti kadar bodo prišli med volilce, bomo mi imeli mnogo lažje stališče nego Vi v vladnih strankah, ki v tem tako žalostnem položaju, v katerem se sedaj nahaja naša država, nimate smisla, da bi korenito posegli vmes in dali narod to, kar narod potrebuje: narodno obrambo, ne pa stalne vojske. (Odobranje pri socialistih.)

Potek preiskave.

Beograd, 5. julija.

V preiskavi radi atentata proti prestolonasledniku se vsak dan pojavljajo novi momenti. Za sedaj so še nekatere glavne črte terorističnega pokreta v naši državi neosvetljene in se zato misli, da bi bila aretacija pobeglih Stejičevih tovarišev Marinkovića in Juha velike važnosti. Oba sta menda še isto noč, ko se je izvršil atentat, pobegnila čez severno mejo proti Dumaju. Danes se je izvedelo, da je imel Marinković v Beogradu ljubimko Elviro, s katero je, dasiravno oženjen, živel v intimnih razmerah. To je mlada ženska kakih 25 let, velika koketa, katero je v vojni madžarsko ministrstvo za zunanje stvari porabljalo na Madžarskem za kontrašpionažo. V času boljševskega režima na Madžarskem je bila metresa nekega kapitana, komisarja Bele Kuna. Ko so se vrnila na Madžarskem redne razmere, je pobegnila v našo državo in živelja v raznih mestih, posebno v Primorju. Lani se je spoznala z Marinkovićem in je hitro postala njegova metresa. Smatra se, da je ona nahajala Marinkovića bombe. Od kod in kako je te bombe nabavila, se bo dognalo pozneje, vsekakor pa jih je Marinković dobil od nje ter jih izročil Čsaki, ki je bil glavni komunistični skladiščnik za orožje. Danes popoldne so prišli policijski agenti v njeno stanovanje, ker na jo niso dobili doma so izdali za njo tirnico. Policija dela neumorno da aretira pobeglega Marinkovića in Juha. Nocoj je bila izdana tirnica za to dvojico ter je bila takoj odpisana v sosedne države. V tirnici se zanave da se obojica izroči nam. Danes se zaslili krojača Palečica iz Novega Sada, ki je imel postati član terorističnega odbora. Prihajali so ga v Beograd pred dvema dnevi. Pri zaslišanju je potrdil vse, kar so dosedaj trdili njegovi tovariši, ki so zaprti v Beogradu. Njegova izjava podaja zanimive podatke glede aretiranih poslancev, o katerih je najprej izjavil, da je bil Nikola Kovačević edini za to, da se komunistične ideje izvedejo s terorjem. Ko pa je bil opoldne konfrontiran s Čsakiem, je se ugotovilo, da je Kovačević v soglasju z ostalo trojico narodnih poslancev izdelal vse načrte in naloge terorističnega odbora in v družbi četirga narodnega poslanca, kolega ime se dosedaj prikriva, organiziral teroristični odbor in ga vzdrževal do danes. Potrdil je tudi navedbo, da se atentat izvrši v imenu vseh štirih poslancev. Danes so odvetniki g. Grebenac (zemljoradnik), Bora Popović (republicanec) in Ugleša Javonović (centrumaš) pregledali sklep glede aretacije treh komunističnih poslancev. Aretirani poslanci so izjavili, da sprejmejo te tri odvetnike za svoje zagovornike, od katerih bo vsak branil vse tri poslance. Tudi odvetniki so pristali na to, da prevzamejo zagovornišvo komunističnih poslancev. O Popoviću je takoj po aretaciji komunistični poslanci vložili pritožbo, katero je prinesel s seboj že napisano. V njej v glavnem poudarja formalno stran: da poslancev ni bilo treba aretirati. — Zvečer ob 18.30 sta upravitelji mesta Beograda in šef policije dovolila novinarjem, da obiščejo zapore, v katerih se nahajajo

komunistični poslanci z atentatorjem Stejičem in nekaterimi drugimi osebami, ki so v zvezi z atentatom. Stejič je zaprt v ozki celici, ki se nahaja v prizemlju na dvorišču in ima samo ena vrata, katera so vedno odprta in pred katerimi je postavljena močna oborožena straža. Stejič je stal odtet z odojo. Obraz mu je miren, bled in kljubovalen. Njegova poza je bila — vsaj tako se je govorilo — podobna Napoleonovi. Celica Filipa Filipovića se nahaja v I. nadstropju in je precej velika z dobro električno razsvetljavo. V celici je postelja, ki jo je aretiranec dobil od doma. Filipovič je čital knjigo bled in precej nervozen. Ko je zagledal novinarje, je rekel samo: »Tu blizu je Čopič v svoji celici.« Čopičeva celica je veliko manjša in ima samo majhno okence na vratih, skozi katero se je mogel videti jetnik kako šeta gori in doli. Ko je zaslišal govorico, je samo pogledal skozi okence in se potem zopet sprehajal. V ostalih celicah se nahajalo veliko število drugih aretirancev. Zaradi vročine so večinoma samo napol obdelani. Poslanec Kovačević je bil med posetom na dvorišču, kjer se je izprehajal. On je v zaporu najbolj propal, izmed vseh treh je Čopič najbolj miren. Filipovič pa zelo nervozen. Danes predpoldne okoli enajstih so prestregli čudno zemljo. Namena je bila enemu izmed aretirancev radi atentata. Spodnja stran zemlje je bila prelomljena, v njej pa je bil list, na katerem je bilo napisano: »Samo še danes popoldne. Mica.« Misli se, da se je ta list napisal na temelju izjave, ki so jo zagovorniki dali kakemu članu družine aretirancev.

Politične vesti.

+ Razkol med komunisti. Iz Beograda poročajo: Glasom tujakšnih listov se mnogo govori o razkolu v komunističnem klubu povodom atentata. Klub se bo menda razdelil v teroristično levico in zmerno desnico. Komunisti so izdali komunikate, v katerem dementirajo vse vesti o razkolu v klubu, vendar pa tujakšni listi tudi po tem dementiju trdovratno trčijo, da bo prišlo do razkola. Večina bo menda na strani zmernih.

+ Ruski protest rumunski vladi. Ljudska komisarja za zunanje posle ruske in ukrajinske ljudske republike sta v brezlični noči, naslovljeni na rumunskega zunanjega ministra, protestirala proti obstrelevanju kraja Luki na levem bregu Dniestra in proti temu, da je rumunsko vojaštvo podpiralo belogardistične tolpe pri prekrščenju Dniestra.

+ Italijanska delegacija izključena s kongresa tretje internacionale. Italijanski delegati so na kongresu tretje internacionale utemeljevali svoje delovanje. Doživeli so pa razočaranje, ker sta jih Lenin in Trocki neusmiljeno zavrnila ter je kongres končno sprejel predlog na izključitev italijanske delegacije s kongresa. Delegati so morali na ukaz sovjetske vlade takoj zapustiti Rusijo.

+ Glasovi za zedinjenje. Sodrug Scheidemann je v berlinskem »Vorwärtsu« napisal članek, v katerem pozivlja vse nemške socialistične struje, naj se zedinijo v eno samo močno stranko, sklicujoč se na neko konferenco v Kasselu, kjer so te dni socialni demokrati, neodvisniki in komunisti skupno sestavili neko resolucijo. Scheidemann pravi, da je zedinjenje nujno, ker se nad Nemčijo dvigajo črni oblaki reakcionarne diktature. Pozivlja delavstvo, naj ne čaka, da ga kakor v marčnih dneh 1920, eden ali drugi diktator primora, da se med sabo zedini, da se republika obvaruje. Značilno po tem članku sodr. Scheidemann je dejstvo, da je saska skupina večinske socialnodemokratske stranke na svoji deželni konferenci sprejela resolucijo, ki se izreka za zedinjenje z neodvisno socialno demokratično stranko.

+ Angleško-japonska pogodba podaljšana. Reuterjev urad poroča iz Londona, da je angleško-japonska pogodba podaljšana za tri mesece.

Dnevne vesti.

Prosjava ustave. Deželno predststvo pošilja nozive občinam, da naj slovesno praznujejo sprejetje ustave. Opozarjamo naše pristaje v občinskih odborih, da deželno predststvo nima pravice od občin zahtevati, da se temu pozivu odzovejo. Ustavo moramo sicer vsi prizna-

ti, ker je zakon in se moramo na njej ravnati. a proslavljali je ne bomo ne mi, ne naše občine, ker ne odgovarja našim zahtevam in potrebam. V tem smislu naj se tudi deželnemu predststvu na njegov poziv odgovori.

Koncentracija finančne uprave. V finančnem ministstvu se vršijo priprave za koncentracijo vse finančne uprave v državi, da bi se na ta način poenotilo delo finančnih delegacij v pokrajinah.

Kako skrbje za posle. Sedanja deželna vlada za Slovenijo je izdelala neko uredbo, ki naj osvoboditi hišne sužnje izpod kapitalističnega gospodarstva. Človek bi gotovo verjel, da se gospoda trudi izboljšati položaj teh revežev, pa samo dotle, dokler ne prebere naredbe. Delavnega časa ta uredba ne pozna, posej lahko dela dokler se zljubi gospodarju. Vsako drugo nedeljo ima pot ur prosto, celih pet ur! Po dveh letih seve če prenese gospodarjeve sekature, sme iti na tedenski dopust. Naredba poleg tega še veliko govori o denarnih prejemkih, koje pa menda kakor danes znajo najbolje določati tudi v bodoče samo gospodarji. Poleg tega so še druge zaščitne odredbe kapitalističnih žepov predvidene tako, da se naši gospodarji razen poslov niso čisto nič razburili nad naredbo, ki gre v Beograd beračič centralne milosti potrpejka. — Ko so prebarvali avstrijske orle, so našli kakš jugoslovanske; hišni posli so služili tudi pod avstrijsko vlado — jugoslovanske gospodarje.

Ker je predsednik deželne vlade za Slovenijo dr. Bahtič odpotoval danes v uradnih zadevah v Beograd, odpade za čas njegove odsotnosti vsak sprejem strank.

Akademski dom v Ljubljani. Akademski kolegi je kupil za akademski dom hotel »Triglav« preje »Ilirija« v Kolodvorski ulici z vsem inventarjem. Akademiki se v svoj novi dom preselijo z Grada pred začetkom šolskega leta.

Aretiran je bil v nedeljo ob 11. uri dopolne v parku »Zvezde« po detektivu J. Podobniku Miloš Zlatar, sozatrok belogardskega atentata. Določen je bil, da tudi meče bombe, a iz neznanh vzrokov ni prišel v Beograd. Hotel je pobegniti v Ameriko. Potoval je počasi iz Novega Sada preko Zagreba v Ljubljano, kjer je bila policija že obveščena o njegovem eventualnem prihodu. Zato se je vršila zelo stroga revizija potnikov v mozemstvo. Zanimivo je, da je imel aretiranec popolnoma pravilno izstavljen potni list zase in za svojo družino. Aretiranega Zlatarja so odposlali v Beograd.

Iz uradnih listov. »Uradni list« št. 76 priobčuje uredbo o organizaciji ministrstva za promet in prometne službe v naši državi, ki bo predvsem zanimala železničarske kroge.

Naredba o zunanji obliki prošnje. Ministrstvo je izdalo naredbo, po kateri morajo imeti vse prošnje na urade in oblasti slededobliki: pod nadpisom (naslovom) je navesti ime in naslov prosilca ter kratka vsebina prošnje. Zadnja stran mora ostati prazna. Prošnje v drugi obliki se bodo zavrnile.

Tatvine in goljufije bodo sodila porotna sodišča od 15. julija 1921 naprej po novi naredbi šele, če preseže škoda 40.000 K. Za manjše zneske bodo merodajna okrajna in zborna sodišča. Vse denarne kazni se glasno te naredbe podvajaštorijo.

Naš državni patentni urad. V ilustracijo naših razmer prinašamo: Neki navaden smrtnik je sestavljal zdravilno sredstvo, ki prekaša vsa dosedanja tovrstna zdravila. Prosil je za podelitev patenta. Odgovoril so mu: Ker niste niti farmacevt niti zdravnik, vam patenta ne moremo podeliti. — V Nemški Avstriji je bil patent brez pridržka podeljen. — Neverjetno, ampak resnično!

Dijaški kolektor »Jugoslovenske Matice«. Začetkom septembra t. l. izda Jugoslovanska Matica dijaški kolektor z bogato vsebino. Poleg znanstvenih člankov bo vseboval kolektor tudi vse za dijake potrebne podatke. Ze danes opozarjamo vse dijake na ta kolektor, posebno pa vse dijaške organizacije.

Avtomobilna zveza Lesce — Bled. Generalni komisarjat za tujski promet v Sloveniji javlja, da se od 9. t. m. avtomobilna zveza med Lescem in Bledom. Avtomobilni bodo vozili k jutranjim in večernim ljubljanskim vlakom. Voznina za osebo 20 kron.

Vozna pošta iz Kranja na Jezerko. Tourist - Office nam javlja, da voz iz Kranja na Jezerko dvosedeen poštni voz, ki odhaja iz Kranja ob 8.45 in se vrača v Kranj ob 18.30. — V drugi polovici tega meseca se odpre med Kranjem in Jezerkom tudi avtomobilni promet.

Razširjenje selske službe pri poštne uradu Konjice. Z 10. julijem t. l. se razširi dostavljanje poštne pošiljke po selskem pismonošju poštne urada Konjice na telekralje: Tepanjski vrh, Sp. Pristova, Nova vas, Polena, Preloge, Bezina, Strtnik, Pobrež, Dobriška vas, Brdo in Gabrovnik. — Dostavljalo se bo vsak dan razen nedelje.

Reklame na ljubljanskem velesemniju. Na mnogobrojna vprašanja odgovarjamo tem potom, da se udeležiti reklame na »Ljubljanskem velikem semnju« t. l. na plakatnih deskah, slikanih reklamah na ograji in inseriranju v katalogu razstavljalcev, lahko tudi ona stranka, ki se ni

prijavila kot razstavljalce. Vsi tozadevni načrti so na vpogled v anončni pisarni Aloma Company, družba z o. z. Ljubljana, Kongresni trg 3. l., katera podaja vse informacije in sestavlja reklamne proračune.

Tedenski zdravstveni izkaz. V dobi od 26. junija do 2. julija se je rodilo v Ljubljani 27 otrok (16 dečkov, 11 deklic). V istem času je umrlo 26 oseb (18 moških, 8 žensk), od teh 13 domačinov in 13 tujcev). Smrtne vzroke so bili: 10 jetnika, 1 pljučnica, 2 možganska kap, 1 rak, 13 drugih naravnih smrtnih vzrokov. Nalezljive bolezni so bile naznačene: 1 slučaj škerlatinke in 1 slučaj griže.

Vestnik Svobode.

Seja osrednjega odbora »Svobode« se bo vršila jutri v osrednji pisarni na Aleksandrovi cesti št. 5, pritličje levo ob 8. zvečer. Seja je zelo važna, zato pridite vsi!

Podružnica del. izobraž. društva »Svoboda« v Celju sklicuje člansko zborovanje, ki se bo vršilo v ponedeljek, 11. julija ob pol 7. uri zvečer v gostinji »pri Jelenku«, Kralja Petra cesta. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva in odsekov. 2. Pomen kulturne organizacije za delavstvo. 3. Najgonestna volitev posameznih funkcionarjev. 4. Slučajnosti. — Dostop na zborovanje je samo članom »Svobode« dovoljen. — A. Leskošek, t. č. predsednik.

Sport.

Ljubljana - Maribor, velika cestna kolesarska dirka, ki se vrši v nedeljo 10. t. m. obeta biti zelo zanimiva. Prijavljeni so številni hrvaški, mariborski, celjski in ljubljanski dirkači, tako da bo ta prva dirka, na kateri bodo zastopani poleg ljubljane tudi ostali dirkači Slovenije. Prijave sprejema do petka 8. t. m. zvečer z. Fr. Ogrin, Ljubljana, Gosposvetska cesta 14. Razpisanih je v lahki skupini 6 nagrad, v težki 3, v skupini seniorjev 1, vrhu tega še časovne kolajne in specialno darilo. V Mariboru bo na cilju promenadni koncert. Dirkače je pričakovati na Vransko okrog 8. ure, v Celju okrog pol 9. ure, v Konjicah okrog pol 10. ure, v Mariboru po pol 11. uri. Vsi mariborski dirkači in mariborski sportniki se vabijo na sestanek, ki se vrši v mariborskem Narodnem domu po dirki v svrhu ustanovitve kolesarskega društva, oziroma oživitve obstoječega.

Sestanek dirkačev mariborske dirke je v soboto zvečer ob 7. uri v restavraciji Novi svet.

Društvene vesti.

Cevčarska zadruga za Ljubljano in okolico, vabi gg. člane na sestanek, kateri se vrši v nedeljo 10. t. m. točno ob 9. uri v restavraciji Narodnega doma. Vsi od važne zadeve se prosil, da se vsi gotovo udeležijo.

Gospodarstvo.

— Znak slabega gospodarstva je padanje kurzne vrednosti denarja na borzah. Tudi jugoslovanska krona in dinar pada ta rapido. In vzrok: kupujemo naše državne potrebine v Franciji, Belgiji, Angliji in Ameriki. Na denarnem trgu kupujemo dolarje, ki im na ta način pripomoremo do veljave, v Nemški Avstriji pa ne naročamo, ker bi tam lahko z našim denarjem plačali. Na ljubo zaveznikom, t. j. antantnim kapitalistom bodo naši državni ki morda napravili državni bankrot, da bo naša država vendar antantna kolonija.

— Izplačevanje 20% odbitka. Generalni inšpektorat finančnega ministrstva prične v kratkem zbirati podatke glede odtegnjenih 20% o priški zadnje izmenjave denarja. Približno čez mesec dni se prične izplačevanje.

— Železniške investicije v Sloveniji. Ministrstvo saobračaja je izdelalo podrobne načrti glede železniških investicij, za katere se bode porabilo 500 milijonsko dinarsko posojilo. Od tega posojila se bodo porabili tudi znatni zneski za obnovo in novo gradnjo železnice v Sloveniji. Za železniške delavnice v Ljubljani je predlaganih pet milijonov dinarjev, za gradnjo poslopja inšpektorata državnih železnic en milijon dinarjev. Za zgradbo nove proge Ljutomer - Ormož - Murska Sobota je predlaganih 10 milijonov dinarjev.

— 5000 konj se bo smelo izvoziti iz Jugoslavije ko bo naredba izdana. 2000 konj bo šlo na Grsko, v ostale države pa skozi carinarne Maribor 1000 konj, Rakek 500, Subotica 1000, Gjevgjellja 500. Za izvoz bo treba samo plačati carino in poslovni davek in ne bo treba nobenih posebnih dovoljenj.

— Neugodna letina riža v Italiji. Izgled na letino riža v Italiji niso najbolj. Riževa polja so bila vsled tarjega deževnega vremena preplavljena in osuševanje se je moglo le počasi vršiti. Zetev se je pričela koncem meseca maja. Ze sedaj se more kot gotovo smatrati, da bo uvožen riž imel to leto nižjo ceno, kakor domač pridelek.

— Tvorilca klobukov v Sisku. V Sisku je osnovana tvornica klobukov. Tvorilca je začela za enkrat izdelovati klobuke iz gotove klobučevine, katero dobiva iz inozemstva, vendar se stroji za izdelovanje klobučevine iz domače volne in zahtjevalke že montirajo, tako, da bo tvornica v kratkem od uvoza tujih surovin neodvisna.

— Tekstilna industrija v Čehoslovaki. V Čehoslovaki je 75 predilnic za ovčje volno s 350.791 vreteni, 9 predilnic za kamgarn s 337.416 vreteni, 9 tkalnic za volno s 7572 stavtami, 163 podjetij (hkratu tkalnice in predilnice za volneno prejo) s 13 tisoč 181 stavtami in 562.669 vreteni, 134 tkalnic za izdelovanje volnenega blaga z 10.393 mehaničnimi stavtami in 5575 stavt.

— Francoska trgovska bilanca, ki je bila tekmo preteklega leta za 7894 milijonov frankov pasivna, se je znatno izboljšala. Dočim je leta 1920 Francija izvozila za 7728, uvozila pa za 15.728 milijonov frankov, sta uvoz in izvoz tekmo petih mesecev 1. 1921 dobila popolnoma drugo razmerje. Uvozilo se je za 7728 milijonov, izvozilo pa za 9049 milijonov frankov, tako da je trgovska bilanca do sedaj za 365 milijonov aktivna.

— 11 milijonov ruskih kož v zameno blaga. Časopis »Moskva« iz Odese poroča, da ima Rusija pripravljenih 11 milijonov kož, katere namerava zamenjati za drugo blago, kakor poljedelske stroje in orodje.

— Nemško - francoska gospodarska pogodba. Listi javljajo, da se je sestavil načrt nemško - francoskega dogovora o dobavi blaga in sirovin v vrednosti 15 milijard. Predvideno je med drugim tudi tako blago, ki se more prodati naprej. Razen tega pride v poštev tudi nakup 500 nemških lokomotiv in 25.000 železniških vozov.

— Kriza v bakreni industriji Japonske. Tačas se nahaja japonska bakrena industrija v težkočah. Zaloga bakra se računalo na 35.000 ton; mesečna produkcija znaša sedaj približno 4000 ton, medtem ko znaša mesečna poraba le 2600 ton. Edino eksportno tržišče za japonski baker je Kitajska, kjer so sedaj evropske in ameriške cene znatno nižje, kakor pa japonske.

Zdravstvo.

(Dopis iz Maribora.)

Stilis in tajna prostitucija. Vsakemu, kdor se količjak zanima za vprašanje spolne higijene, je znano, da so spolne bolezni, zlasti pa sifilis, v našem mestu tako razširjene, kakor nikdar poprej, ko so bili bordeli še na razpolago. To je torej sad tajne prostitucije. — Vprašajte zdravnika za spolne bolezni, pojdite pogledat v bolnico na oddelek za spolne bolezni, pa bode videli tam mlade fante in dekleta in pa stare bolnike, ki vam bodo povedali, kje so »steknili«. Pa ne morda samo ljudje iz revnih krogov, zvedeli bode za fine gospode in dame iz »boljših« krogov, kako so prišli do malheurja. — In če pojde to tako naprej, potem se nam obeta lepa bodočnost. — Pa tu ne gre za stokanje in jacksonovanje, konstatirati je treba v nam ta buržnazni način ljudske higijene, ki prinaša veliko nevarnost za več generacij in da je treba vse sile napeti, da se te strašne bolezni omeje oziroma zatiro. — Ako se je namreč izkazalo, kar tu trdimo, da je tajna prostitucija zanesla spolne bolezni med vodno širše kroge, potem je treba proti tej kaj ukreniti; kajti dandanes moški iščejo spolne zadostitve po kavarnah, po družinah, kratkoma povsod in s tem zanašajo bolezni tudi v take kroge, kjer jih ženske ne bi pričakovale; potem pa je ženske spet dalje živijo, dočim je bila prej možnost nalezljiva omejena na manjši krog in na večjo kontrolo. Razumljivo pa je, da je kontrola nad tajno prostitucijo veliko težja kakor ona v javnih hišah. Znano je namreč, da se obolei moški navadno sami javijo za zdravniško pomoč, dočim ženske, zlasti mlajše (imamo tudi 15-letne!) mlakodaj same prijavijo obolenje oziroma pridejo k zdravniku, ki je dandanes seveda tudi primerno drag! — Policija pa tu ne vrši ali pa tudi ne more vršiti zadostne kontrole, da bi n. pr. po kavarnah in gostilnah zahtevala legitimacijo in zdravniških izkazov o zdravju prostitutk in tšče. Če torej te kontrole policija ne more vršiti, potem preostane edino to, da se spet odpre javne hiše pod najstrožjo kontrolo. Pozivamo mednarodne kroge, to je zdravniške poverjenstvo za socialno skrb, da temu vprašanju v najkrajšem času posveti vso pozornost, ker drugače je pričakovati, da bo v enem letu vsak tretji moški oziroma ženska spolno bolna. Tu nič ne pomaga sentimentalnost o morali, ki je danes nizko padla in o kateri seksualni nagon, ki bolj miče no polje, zahteva vedno več žrtve. Videant consules... če jih je res kje še najti! Ponojno pozivamo zdravniške kroge, da o tej nujni zadevi spregovorijo.

* Sedmerokratni doktor. Na visoki štoli za gospodarstvo v Berlinu je bil promoviran generalni ravnatelj tvornice za barve prof. dr. Duisberg častnim doktorjem gospodarstva. To je že sedmi doktorat g. dr. Duisberga.

* Londonški slikar Strang zahteva ločitev od svoje žene, ker slednja ves dan prepeva, kar on kot nemuzikalen človek ne more trpeti. Čuden vzrok ločitve!